

I fokus

På mål for det lokale

Velkommen til den digitale udgave af vores tidsskrift

Det har været et stort ønske fra mange af vore medlemmer, at vi ville begynde at distribuere vores tidsskrift i en digital form i stedet for den trykte udgave, fordi det gør det meget lettere at videresende det til folkeoplysningsudvalg (§ 35, stk. 2-udvalg) m.v. Vi har nu taget konsekvensen af dette ønske og sat det op i en pdf-udgave, der let kan sendes videre til de relevante personer i kommunen.

Det er vort håb, at alle bliver tilfredse med denne løsning. Selv om det også er med vemod, at vi nu siger farvel til de fysiske eksemplarer af tidsskriftet.

I forbindelse med overgangen til pdf-udgaven anmoder vi desuden vores medlemmer om kun at sende pdf-filen til de udvalg og personer, som jeres medlemskab dækker.

På forhånd tak

Leif Max Hansen/
Steffen Hartje

I Fritid & Samfund har vi på baggrund af vores undersøgelse *Aftenskolen i folkeoplysningspolitikken*¹⁾ efterlyst, at de landsdækkende oplysningsforbund i fællesskab med lokalafdelingerne formulerer en ny fortælling om aftenskolen. En fortælling, der opsamler og i få ord beskriver nogle af de vigtige aktiviteter, der foregår hver dag i aftenskoler over hele landet, og derved tydeliggør aftenskolernes samfundsmæssige betydning over for en stor offentlighed.

Et bud på en sådan en ny fælles fortælling om den moderne aftenskole anno 2016 kan være dens betydning for borgernes mentale sundhed. En ny undersøgelse²⁾, som Videncenter for Folkeoplysning (VIFO) har foretaget for Folkeoplysningssamvirket i Aalborg Kommune, viser, at kursisterne bliver glade af at gå i aftenskole, og at deltagelsen har betydning for deres trivsel, livskvalitet og mentale sundhed. 81 pct. af kursisterne vurderer, at aftenskolerne er med til at fremme deltagernes livskvalitet, når de bliver spurgt om deres generelle holdning til aftenskolernes betydning. Desuden mener 66 pct., at aftenskolerne generelt bidrager til deltagernes positive mentale sundhed. Kursisterne giver således på mange måder udtryk for, at aftenskolerne kan være med til at øge borgernes generelle trivsel.

Aftenskolernes betydning for befolkningens mentale sundhed kan være med til at profilere området

HVAD ER MENTAL SUNDHED?

Mental sundhed handler om, hvordan vi trives og håndterer stress og andre af dagligdagens udfordringer. Når en persons mentale sundhed bliver truet, eksempelvis gennem langvarig stress, kan det medføre en meget forringet livskvalitet og føre til alvorlig sygdom.

Både psykisk sygdom og psykisk mistrivsel er forbundet med en øget forekomst af somatiske sygdomme samt overdødelighed. Blandt store børn og unge er der omkring 20 %, der har alvorlige tegn på psykisk mistrivsel. De er ikke nødvendigvis psykisk syge, men de har det dårligt. 9 % af den voksne befolkning er ofte stressede i dagligdagen, 20 % har i løbet af et år symptomer, der kendes fra psykiske sygdomme. Stress og psykiske problemer er årsag til mere end 45 % af alle tilkendte førtidspensioner.³⁾

Psykisk mistrivsel har derfor alvorlige konsekvenser for den fremtidige helbredsudvikling og er et meget stort problem, der skal takles på flere forskellige niveauer. Det skal både ske gennem forebyggelse og behandling, men der er også i stigende grad kommet fokus på, at man er nødt til at lave mental sundhedsfremmende indsatser på befolkningsniveau.⁴⁾ Det er derfor af stor betydning, at VIFO's undersøgelse viser, at aftenskolernes aktiviteter er med til at

styrke den mentale sundhedsfremme blandt kursisterne, og det ligger lige til højrebænet, at de landsdækkende oplysningsforbund i samarbejde med deres afdelinger begynder at beskrive, hvordan man også i andre kommuner end Aalborg bidrager til at forhindre udviklingen af stress og mistrivsel. ■

NOTER

- 1) [Aftenskolen i folkeoplysningspolitikken](#)
Af Steffen Hartje. Fritid & Samfunds Forlag, Aarhus, november 2015.
- 2) [Mental sundhed og øget trivsel](#).
Aftenskolernes betydning for borgere i Aalborg Kommune.
Af Henriette Bjerrum & Malene Thøgersen, Videncenter for Folkeoplysning, juni 2016.
- 3) *Sundhedsstyrelsens hjemmeside om [Stress og mental sundhed](#) under afsnittet Sundhed og livsstil.*
- 4) På hjemmesiden for *Statens Institut for Folkesundhed* under Forskning/ Befolkningens sundhedstilstand afsnittet [Mental sundhed](#)

Forandring i forening

FORENINGER SKABER STOR VÆRDI

De folkeoplysende foreninger har et stort potentiale for at skabe større værdi i lokalområdet og i kommunens velfærdsskabelse. Kommunerne kan med enkle tiltag være med til at fyre op under de frivillige foreningsledere, så de får lyst og begejstring til at løfte blikket op over foreningens daglige driftsopgaver. Det er sådan set hovedbudskabet i min bog „*Forandring i forening*“ og det oplæg, jeg har været rundt med i mange kommuner for at inspirere frivillige foreningsledere, folkeoplysningsudvalg, kommunalpolitikere og nøglemedarbejdere.

Foreningerne skaber jo allerede stor værdi i form af deres kerneaktiviteter og den sociale sammenhængskraft, der er omkring foreningens virke. Mange foreninger er også gode til at indgå i relevante samarbejder og partnerskaber, der rækker ud og kommer en større kreds af mennesker til gode end blot foreningens egne medlemmer og frivillige. Min pointe er, at flere foreninger kan skabe endnu større værdi for omverdenen, og gøre det på en måde, så det ikke bliver en tung byrde, men en fornøjelse at være en relevant og attraktiv forening.

FORTÆL OM DET I ALLEREDE GØR

Foreningerne kan først og fremmest være bevidste om den værdi, der skabes i de eksisterende tilbud og fortælle om dem på nye måder. De fleste artikler om foreninger i lokalavisen handler om aktiviteter, sportsresultater og indtægtsskabende tiltag. Hvor tit læser du om, hvilke kompetencer en gruppe unge får styrket gennem foreningens aktivitet? Eller om den modningsproces der finder sted hos den unge instruktør i idrætsforeningen, der tager ansvar for træning af en gruppe børn, tager mod til at stille et spørgsmål på generalforsamlingen eller lader sig opstille til bestyrelsen? Ved at kommunikere skarpere med fokus på foreningens vedtægtsbestemte formål og give konkrete eksempler på hvordan det levende demokrati i foreningen understøttes, kan værdien af foreningens bidrag til civilsamfundet styrkes. Det kræver ikke en større ændring af foreningen, men blot et ledelsesmæssigt fokus på „den røde tråd“ i foreningen. Samtidig levendegøres begrebet „folkeoplysning“ både internt i foreningen og i forhold til omverdenen, for det er jo netop de måder, vi er sammen på og udvikler samtalen, ansvar og fællesskabs-

følelsen, der kendetegner vores foreninger – og ikke isoleret set om vi spiller fodbold, badminton eller er spejdere.

NY VÆRDI KAN SKABES GENNEM AMBITIØSE PROJEKTER

Udover at skabe synlighed om alt det, foreningerne allerede gør, er der også et potentiale for at forny sig og skabe værdi på nye måder. Nogle foreninger er ambitiøse og kan sætte mange ressourcer ind for at skabe en forandring. Lad mig give tre eksempler på ny værdiskabelse, der kræver en del ressourcer i foreningen:

1. En idrætsforening i en landsby påtager sig i stigende grad at være socialt omdrejningspunkt for det gode liv i landsbyen, eftersom de tidligere naturlige samlingssteder forsvinder. I stedet for at buldre frem og udkonkurrere de sidste rester af øvrige foreninger

og drive rovdrift på områdets 8 centrale ildsjæle har idrætsforeningen et ønske om at være en demokratisk motor for sammenhængskraft i området.

Foreningen samarbejder med mange, driver en fælles kalender for alle i byen, synliggør frivilligopgaver for alle og understøtter på alle måder mangfoldighed og fællesskab i området.

2. Ti spejdergrupper fordelt på land og by i en kommune går sammen i en strategisk alliance, men bevarer deres selvstændighed. I stedet for at være konkurrenter med svingende kvalitet i tilbuddet og samme arbejdskrævende driftsopgaver, udarbejdes en ligeværdig model, hvor alle spejdergrupper får et

Illustration af Lea Léten

udbytte og bidrager med deres særlige styrker. Mindre børn er spejdere, hvor de bor, mens større børn og unge på skift mødes til udfordrende aktiviteter af høj kvalitet. Arbejdet med planlægning, forberedelse, vedligehold, kommunikation og meget andet klares effektivt i fællesskab. Som gevinst fremstår spejderne stærkt samlet med en stemme i dialogen med byrådet og forvaltningen.

3. Aftenskolerne i en kommune flytter sammen i „Oplysningen“ – et levende og velindrettet hus, der er centralt placeret. Her foregår størstedelen af undervisningen samt mødevirksomhed og administration. Arbejdsindsatsen og udgifterne til de „usynlige opgaver bagved tæppet“ deles mellem aftenskolerne, mens der lægges stor vægt på, at de enkelte aftenskolers særlige identitet sættes i spil i mødet med kommunens

borgere. Som sidegevinst udspringer en del større eksternt finansierede projekter af det nye samarbejde, og fx bliver „Oplysningen“ ramme om en ny lederuddannelse for frivillige for alle kommunens foreningsledere.

De tre eksempler kræver overskud, vilje og blik for strategisk tænkning. Der er brug for processer og dialog, hvor alle parter opbygger tillidsforhold og indgår i en gensidig forventningsafstemning for at turde prøve at give sig hen til nye forpligtende partnerskaber. I hvert af eksemplerne er der brug for gode beskrivelser, tydelig ledelse og sikkert også eksternt medfinansiering fra kommunen, fonde og puljer.

NY VÆRDI KAN SKABES MED SMÅ JUSTERINGER

Foreninger kan også skabe større værdi uden ret mange anstrengelser ved blot at ændre lidt på tilbuddet.

Lad mig igen give tre eksempler på ny værdiskabelse med overkommelige indsatser:

1. Tennisklubben laver en aftale med den lokale skole om et seks uger langt læringsforløb, der understøtter undervisningen i den åbne skole. Udover indledende dialog og forberedelse, stiller to erfarne tennisinstruktører (efterlønnere) op til seks undervisningsgange med skolens 6. årgang. Lærere og elever er begejstrede og som sidegevinst oplever foreningen, at fire børn og en af deres forældre begynder at spille tennis i klubben.
2. Foreningerne i et lokalområde laver en fælles pjece med tekst og flotte fotos om deres tilbud, hvad der er det særlige

Illustration af Lea Léten

ved dem, og hvilken værdi de skaber. Pjecen indgår i alle ejendomsmægleres præsentationsmapper, som potentielle boligkøbere får udleveret.

3. Inlinerklubben er opsøgende efter nye medlemmer fra en målgruppe, de ikke plejer at nå ud til. Igennem dialog finder de ud af, hvilke barrierer og udfordringer nye medlemmer oplever igennem deres fem første gange i klubben. Små ændringer kan let sættes i værk og skaber en bedre velkomst, som efterhånden får medlemstallet til at stige. Fx er den samme instruktør vært,

” Bæredygtighed i foreningens langsigtede virke kan bedst opnås, når foreningsudviklingen tager udgangspunkt i det, der driver og motiverer foreningens frivillige, og initiativer udspringer naturligt ud fra foreningens vedtægtsbestemte formålsparagraf.

som viser til rette og forklarer de små uskreve skikke i klubben, der laves en lille velkomstfolder, og man kan låne klubbens udstyr i de første tre måneder.

De tre overkommelige indsatser giver mening for de enkelte foreninger, men bidrager samtidig konkret til nogle af de større dagsordener i civilsamfundet. De fleste kommuner har en overordnet vision og godkendte politikker på en lang række områder. Konkret vil de tre nævnte eksempler formentlig arbejde di-

rette ind i en kommunes Børne & Ungepolitik (Åben skole som led i folkeskole-reformen), en Bosætningsstrategi og en Medborgerskabspolitik.

BÆREDYGTIGHED I FORENINGEN

Hvis foreningerne presses til at skabe mere værdi, eller selv løber rundt for at være med alle vegne i lokalsamfundet, er der en risiko for, at de frivillige kræfter bukker under. Derfor er det afgørende, at lysten, evnerne og viljen til at skabe værdi for flere end foreningens egne medlemmer er til stede i foreningens ledelse. Bæredygtighed i foreningens langsigtede virke kan bedst opnås, når foreningsudviklingen tager udgangspunkt i det, der driver og motiverer foreningens frivillige, og initiativer udspringer naturligt ud fra foreningens vedtægtsbestemte formålsparagraf. De fleste af de ovennævnte eksempler bygger på en grad af samarbejde eller indgåelse af et forpligtende partnerskab med andre. Når der er opmærksomhed på, at partnerskabet bliver ligeværdigt, at alle bidrager og får et udbytte, og der finder en god forventningsafstemning sted, så er der stor sandsynlighed for, at foreningen er i gang med at skabe en langtidsholdbar investering. Dermed kan foreningen blive mere attraktiv og udvikle sig som en betydende og værdifuld aktør, der skaber forandring i forening. ■

Foreningsudviklernes mål er at gøre foreninger stærkere. Det sker gennem konsulentarbejde for frivillige foreninger og kommuner. Fokus kan være strategi, partnerskaber, fundraising etc. Læs nærmere om www.foreningsudviklerne.dk

Fortæl den store historie igennem den lille

Jeg er garanteret ikke den eneste, der er blevet bevæget over en lille optagelse på Facebook, hvor gamle elever fra Ollerup Efterskole synger, danser og smiler sig igennem en korudgave af Bohemian Rhapsody. Optagelsen er lavet den 8. oktober, og over 700.000 mennesker har på blot to uger set den sydfynske udgave af det kendte Queen-nummer.

Men hvorfor er den så interessant for andre?

Det er den, fordi den *lille* sang fortæller den *store* historie. Den store historie om fællesskab og livsglæde. Forløst af glade mennesker uden noder og uden løftede pegefingre. Ledet af en dirigent, der både kan sætte retning og give plads. Og på Facebook kan man læse kommentarer fra andre dele af verden, hvor folk med afsæt i videoen misunder os den rummelighed, som de mener, optagelsen er et symbol på. Den lille optagelse er altså blevet et konkret udtryk for et livssyn, som efterskoleverdenen er en del af – og formidler derfor en langt større historie.

Og det kan vi måske lære af i den klassiske aftenskole, hvor lige netop den store historie har en tilbøjelighed til at forsvinde blandt de mange små.

AFTENSKOLER UNDER PRES

De klassiske aftenskoler er under pres på grund af faldende, offentlige tilskud og øget konkurrence fra både private og offentlige udbydere. Samtidig er de fleste mennesker mere travle, mere selektive og kritiske i deres valg – og en del mennesker har slet ikke råd til os, selvom de gerne vil os.

Men vi presses også indefra. Måske fordi vi har glemt vores rødder og bruger vores fødder forkert. Vi er faktisk en del af en stærk historie og en grundfortælling, som vi skal huske – samtidig med at indhold, formidlingsformer, tid og sted skal udvikle sig og tilpasse sig nye livsmønstre og generationer. Vi skal være bedre til at løsrive os fra industrisamfundets faste formel for en *aftenskole* – som et tilbud, der foregår efter fyraften og med skolens indhold og struktur som ramme. Vi skal være bedre til at fortælle, hvorfor vi har et fantastisk tilbud, som danner mennesker både som individer og som samfundsborgere,

FOF Odense-Fredericia-Middelfart vandt prisen som Årets Aftenskole 2016 – bl.a. for initiativet offentlig morgensang

Foto: Heidi Lundsgaard

så også samfundet (især kommunerne) forstår det. Og for at kunne fortælle det, må vi nødvendigvis selv forstå det – og være bedre til at tilbyde vores indhold i de rammer, der passer brugerne bedst.

SÆTTER VIDEN I FORTÆLLING

Det var med stor fornøjelse, at vi i FOF Odense-Fredericia-Middelfart modtog prisen som Årets Aftenskole 2016, bl.a. med den begrundelse, at vi både er en „klassisk, veldreven aftenskole og et rum for nytænkning, dannelse og rummeligt fællesskab“. Vi prøver at leve op til det – ved at blive bedre til at lave tilbud, som kendetegner netop vores skole. Et indhold, som hjælper den enkelte med at få opfyldt et personligt behov, til at være en del af en gruppe og

til at fungere i samfundet som helhed.

Herudover udvikler vi nye formidlingsformer ud fra et samlet ønske om at kunne „sætte viden i fortælling“ – uanset om vi taler om klassiske undervisningstilbud, foredrag og debatter eller om nye samtaleformater, workshops og events. Fortællingen skal være den bærende drivkraft i formidlingen, fordi alle gennem fortællingen forstår informationer bedre, bliver mere nysgerrige efter mere viden – og husker informationerne i længere tid. Fortællingen og fællesskabet er vores kendetegn, hvor vi adskiller vi os fra mange andre vidensformidlere på et konkurrencepræget marked.

MORGENSANG FOR ALLE

I FOF Odense-Fredericia-Middelfart har vi den fordel, at vi i vores hovedkvarter i centrum af Odense råder over et hus på 1800 kvm. Her ligger administrationen, foredragssalen, det store skolekøkken, musiklokaler, bevægelseslokaler, kreative værksteder og sproglokaler. Her holder vi kunststillinger og andre samlende aktiviteter, som binder huset sammen og giver folk lyst til at komme forbi uden at skulle deltage i et bestemt undervisningsforløb.

Et af de nye tiltag er offentlig, gratis morgensang hver onsdag. Her har vi siden marts 2016 hver uge samlet op imod 60 mennesker til 20 minutters fællessang kl. 08.30 i vores foredragssal – ledet af skiftende, frivillige og ulønnede sangværter. Morgensangen er et helt konkret eksempel på, hvordan man kan lave folkeoplysende aktiviteter i et meget lille format og derfra fortælle en større historie. Her kommer folk for at synge nogle gode sange, som de kender eller lærer at kende undervejs. De deltager i et fællesskab – og alle går der fra i bedre humør og har fået en snak med de andre over en kop kaffe.

Morgensangen har fået en del medieomtale. Dermed er det også et godt synliggørelsesprojekt for os, fordi alle kan se den store historie ved hjælp af den lille. Det er en indlysende og naturlig del af vores måde at arbejde på, og det er en af grundene til, at vi tiltrækker så mange frivillige sangværter til projektet.

FRA AFTENSKOLE TIL KULTURHUS

Morgensangen er et af de tiltag, som er med til at flytte os fra at være en traditionel aftenskole til et kulturhus. Aftenskoler i dag er som nævnt under pres. Og det skyldes ikke kun økonomi, men også borgernes ofte svage tilknytning til den forening, der driver aftenskolen. Det er typisk foreninger, som brugerne ikke er medlem af – så derfor deltager de ikke et fællesskab, som binder dem sammen. De vælger kurser efter tid og sted, pris og underviser – og resten er de måske fløjtende ligeglade med.

Derfor arbejder vi bevidst med at give vores folkeoplysningsstilbud et fysisk og samlende udtryk, hvor der er aktiviteter, som kursisterne kan deltage i på tværs og dermed danne nye relationer ved hjælp af. Folkeoplysende aftenskoletilbud er nemlig fortsat en vigtig brik i skabelsen af den almene dannelse, der er under pres i disse år. Og her tror vi, at vi kan gøre endnu mere, hvis folk forstår de værdier, der driver alle vores tilbud – og hvis vi kan give værdierne en fysisk forankring ved at omdanne vores aftenskole til et levende kulturhus med masser af tilbud på alle tider af døgnet og året rundt. ■

FOF Odense-Fredericia-Middelfart blev Årets Aftenskole 2016, da der på arrangementet Aftenskolernes Pris 23. september i Aarhus blev uddelt priser. (Omtalt i dette nummer af kultur & fritid på siderne 26-27).

Se mere om kursusudbud og skoleprofil for [FOF Odense-Fredericia-Middelfart på skolens hjemmeside](#).

Den indledende fase med Collective Impact i Kalundborg

Ulighed i sundhed er trods adskillige indsatser stadig et komplekst samfundsmæssigt problem. I Kalundborg kommune er der ca. 1000 unge mennesker, der trives dårligere end deres jævnaldrende i kommunen og i resten af landet. På baggrund af gode erfaringer med samarbejdsformen Collective Impact i USA og Canada har Kalundborg Kommune sammen med Kræftens Bekæmpelse og Socialt Udviklingscenter SUS indgået et samarbejde for at reducere uligheden i sundhed blandt de unge i Kalundborg Kommune med netop Collective Impact som metode. Det nye ved dette initiativ, som i Kalundborg hedder #Ung&SundLivskraft, er, at der etableres et bedre samspil og samarbejde mellem alle parter og på tværs af sektorer.

Collective Impact tilgangen handler om at bringe aktører sammen og arbejde med en fælles vision, mål og struktur. Initiativet i Kalundborg er startet op i foråret 2016 og skal fortsætte de næste 4 år. I Kalundborg er vi derfor stadig i den indledende fase. Styregruppen, som består af 26 personer fra vidt

forskellige baggrunde lige fra erhvervs- liv, ungerepræsentanter til foreninger, har de første måneder arbejdet med at udarbejde en fælles vision for initiativet. Hvad er det, vi alle ønsker at fremme i fællesskab? Visionen er blevet, at alle unge skal have håb og drømme for deres fremtid, og sammen når vi dem.

Mere konkret er målene med initiativet, at de unges trivsel og fysiske sundhed forbedres, at flere får en uddannelse, og at flere kan forsørge sig selv. Derfor er aktionsgrupper nu i gang med at undersøge, hvilke initiativer der allerede eksisterer inden for sundhed, trivsel, beskæftigelse og uddannelse, sådan at initiativet ikke kun har fokus på at etablere nye indsatser, men også at sikre et mere fokuseret samarbejde mellem de mange tilbud, så vi alle arbejder mod samme mål. Kort sagt, at vi alle drejer knapperne i samme retning og i den rigtige rækkefølge.

Vi har spurgt Trine Werth, som er medlem af initiativets styregruppe samt foreningskoordinator og instruktør i Tømmerup Gymnastik og Ungdomsforening, der ligger i Kalundborg kommune,

for at få hendes oplevelse af, hvordan det har været at være med i initiativets indledende fase.

Trine fortæller, at frivillige ofte ikke kan overskue at indgå et samarbejde med kommunerne, fordi der er så mange muligheder og ikke, fordi de ikke har lyst. Man kunne derfor frygte, at det at samarbejde med endnu flere samarbejdspartnere, ville gøre det endnu mere uoverskueligt. Men Trine er ikke er bange for at samarbejde med kommunen eller andre – tværtimod ser hun, at et tættere samarbejde kan skabe noget, der er endnu bedre. Både for den pågældende målgruppe, men også for de forskellige parter.

For at få et samarbejde i gang med så mange parter, mener Trine, det er afgørende, at der er nogen, der er igangsætter, for det sker ikke af sig selv. Det er en stor hjælp, at en del af metoden Collective Impact er, at der stilles et

sekretariat til rådighed for parterne, der tager sig af alt det praktiske og koordinerende, sådan at samarbejdet ikke bliver uoverskueligt og tidskrævende for os som lille forening. Hovedpointen er, at det skal være mere håndgribeligt for foreningerne, siger hun.

Et godt råd fra Trine til alle, der vil arbejde med Collective Impact er: „*Collective Impact er rigtig godt at gå ind i, det skal bare formuleres så det kan forstås af alle. Når der bliver brugt for mange fine udtryk, kan det være svært for nogen at være med*“, siger Trine. Rådet er hermed modtaget! ■

Man kan læse nærmere om mål, samarbejdsformen Collective Impact, organisering af Ung & Sund Livskraft på projektets hjemmeside <http://www.ungogsund.dk/>

Næste skridt med Collective Impact i Lejre

I hver eneste skoleklasse over hele landet sidder 1-2 elever og føler sig ensomme og uden for fællesskabet. Det er viden, vi har fra nationale data fra skolernes årlige måling af trivsel blandt skolebørn. I Lejre er billedet det samme – og det er som udgangspunkt al for mange børn, der oplever ensomhed med de negative følgevirkninger, som kan påvirke ungdoms- og voksenlivet. Det ønsker Lejre Kommune at gøre noget ved – og helst på en måde, som kommer til at gøre en reel forskel for de børn, der står uden for fællesskabet, hvad enten det er i skolen eller i fritiden.

Derfor har Lejre Kommune indgået et partnerskab med Helsefonden og Socialt Udviklingscenter SUS om at afprøve Collective Impact som en ny metode til at samarbejde på tværs af sektorer, institutioner og frivillige aktører fra civilsamfundet. Ambitionsniveauet er højt, og målet er, at „alle børn og unge i Lejre Kommune skal føle sig set og hørt, og både anerkendt og positivt udfordret og som en del af fællesskabet“. Med andre ord skal indsatsen gøre en forskel for alle børn og dermed sikre, at ingen børn oplever at gå „under radaren“, hvad angår mistrivsel.

Projektet drives i det daglige af et sekretariat (Backbone) og ledes af en styregruppe (Alliancegruppe), som består af kommunale ledere, politikere, fagpersoner, forældre, frivillige fra foreningslivet, erhvervsledere og unge borgere. Der har siden opstarten i 2015 været gennemført en omfattende indsamling af viden og erfaringer med mistrivsel og ensomhed gennem fokusgrupper, gruppeinterviews og interviews med familier og børn, der er berørt af problematikken. Der har været afholdt kick-off seminar med ca. 70 nøgleaktører fra kommune og lokalsamfundet og åbent værksted for alle interesserede borgere, hvor fra der er genereret en stor mængde ideer til løsninger på det komplekse problem. Nogle af de ideer har sammen med vidensgrundlaget dannet afsæt for udpegningen af fem strategiske områder, som styregruppen arbejder videre med. De fem strategiske indsatsområder for det videre arbejde er:

1. *Relationer i den tidlige barndom.*
2. *Inkluderende fritidsaktiviteter.*
3. *En ekstra hånd til børn, når de voksne har problemer.*
4. *Trivsel i institutioner og skoler.*
5. *Unge viser vej.*

Det femte strategiske indsatsområde „Unge viser vej“ skal opfattes som et spor med dobbeltfunktion: De unge er selv en del af målgruppen for indsatsen og skal derfor være med til at udpege mulige og relevante løsninger. Vi ønsker at gøre brug af de idéer, de unge selv har til forbedringer af trivselsarbejdet i skolerne, i foreningerne og alt derimellem. Et eksempel er, at de unge ønsker sig lettere adgang til at komme rundt i kommunen til fritidstilbud, der allerede eksisterer i dag, ved hjælp af aftenbusser, der kunne drives af frivillige. De unge skal selv være med til at planlægge og gennemføre et sådant tilbud – i første omgang som en del af et Ungepanel. På den måde indgår målgruppen løbende gennem hele indsatsen som dem, der kan kvalificere de løsningsforslag, der opstår efterhånden som de strategiske indsatsområder bliver omsat til konkrete handlinger og indsatser gennem arbejdsgrupper (aktionsgrupper).

Collective Impact er mest af alt en ny måde at samarbejde på – et samarbejde, der drives af et fælles ønske om at ville løse et komplekst socialt problem, som umuligt kan løses af én aktør, én sektor eller en kommune. Det handler om at se muligheder i at inddrage civil-

samfundet og byde nogle flere aktører med rundt om bordet – lytte, lære af hinandens erfaringer og praksisviden og sammen skabe nye og varige løsninger, som kun kan lykkes ved en fælles indsats og et fælles mål. ■

Man kan følge +Dig-initiativet, der løber over 4 år, på dets Facebookside: https://www.facebook.com/plusdig/about/?ref=page_internal

Hvad er Collective Impact?

Man kan læse nærmere om Collective Impact hos [non-profit konsulentfirmaet FSG](#), der udviklede arbejdsformen. I Danmark arbejder den almennyttige forening [Realdania](#) systematisk med Collective Impact bl.a. i projektet *Rummelighed for alle*.

Hvordan gik det egentligt?

Evaluering af projektet Den socialt bæredygtige landsby i Nimtofte

Nimtofte Håndværker-, Handels- og Borgerforening fik i foråret 2012 791.000 kr. fra Byfornyelseslovens forsøgs- og udviklingsmidler til projektet „Nimtofte – den socialt bæredygtige landsby“. Projektet blev afsluttet i januar 2016 efter et par udskydelser undervejs i forløbet. I oktober i år er Statens Byggeforskningsinstituts evalueringsrapport om projektet blevet offentliggjort.

OPRINDELIGE PROJEKTIDE

Nimtofte Håndværker-, Handels- og Borgerforenings ønske med projektet var bl.a. at afprøve nye metoder til at motivere flere borgere til at blive frivillige, frivillig arbejdskraft skulle inddrages mere i arbejdet med at gøre byen attraktiv, skabes samarbejde mellem foreninger, institutioner og erhverv omkring et kombineret uddannelses-, kultur- og erhvervscenter i friskolens lokaler. Overordnet ville man gøre Nimtofte til en by, hvor man flyttede til, ikke fra.

HVORDAN ER DET GÅET?

Ifølge evalueringsrapporten ændrede projektet sig fra den oprindelige udstukne plan. Nimtofte Håndværker-, Handels- og Borgerforening ville eta-

blere ét aktivitetshus for uddannelse, kultur og mikroerhverv. Blandt Nimtoftes borgere var der imidlertid et stort antal, der hellere ville have ét forsamlings- og kulturhus i det gamle mejeri i byen. I dag har Nimtofte både et aktivitetshus (Borgerforeningen) og et kulturhus (Kulturhusforeningen), da man ikke kunne blive enige. Uenigheden gjorde det påkrævet med et dialogmøde i slutningen af projektet (2015), for at man kunne komme videre. I dag er man bevidste om meningsforskellene og kan samarbejde på tværs om opgaverne – og låne hinandens huse.

I kraft af dialogmødet kom der i Nimtofte stor opmærksomhed på, at det er vigtigt løbende at mødes på tværs af interesser, grupperinger og foreninger – også selv om man er uenige. Det kan betale sig for alle at bilægge stridigheder og stå mere samlet udadtil. Det har helt kontant vist sig ved, at tilskud fra kommune og fonde betingedes af, at der ikke er usikkerhed som følge af intern rivalisering.

Fra evalueringsrapporten Socialt bæredygtig landsby. SBI 2016:20, p. 17

Uenigheden har dog ikke forhindret, at man har nået mange opgaver og fået ført ting ud i livet.

Rapporten understreger vigtigheden af, at man i Nimtofte fik sat sig ud over uenighederne og kom videre. Dialogmødet fik skabt forbindelser mellem de forskellige aktive grupper i byen. På den baggrund anbefaler rapporten, at foreninger, der er involveret i lignende projekter, er opmærksomme på

- at fortælle andre uden for projektets centrum, om hvad der sker i projektet. Også i stille perioder hvor der ikke sker de store ting.
- at lytte til ønsker og tvivlsspørgsmål hos deres egne medlemmer og borgerne. Få meldt ud, hvis ønsker ikke kan efterkommes eller lignende.
- hvad lokalområdets andre foreninger og aktive er i gang med, så man ikke modarbejder hinanden.

I evalueringen bemærkes det, at har en landsby tidligere haft hændelser, fx af social, økonomisk, politisk eller religiøs karakter, der har givet anledning til utilfredshed eller haft uønskede konsekvenser i landsbyen, vil det påvirke andre aktiviteter og forløb senere hen.

ANDRE AFLEDTE ANBEFALINGER

Man må heller ikke undervurdere betydningen af, at borgerne skal opleve ejerskab til projektideen, og der skal være opbakning fra en bred kreds i landsbyen – ikke kun fra få aktive og dedikerede sjæle. Man skal passe på med at formulere konkrete løsninger, inden det er klartlagt, hvad borgerne synes er problemet. Det bliver understreget i rapporten, at kommunikation og information til borgerne er afgørende.

Borgere, der ikke er med i projektgrupper og bestyrelser, er ikke nød-

vendigvis klar over, at forhandlinger med en kommune etc. kan tage lang tid. Kommunikationen kan ydermere ikke kun foregå via hjemmesider, Facebook og pressemeddelelser. Husstandsomdelte nyhedsbreve og opslag i lokale forsamlings-steder, fx brugsforeningen, er stadige nødvendige og har en målgruppe.

HJÆLPERBANK I NIMTOFTE

Et af de konkrete resultater af projektet i Nimtofte er *Hjælperbanken*. Alle borgere, der er interesseret i at udføre frivilligt, ulønnet arbejde i Nimtofte og omegn, kan blive oplyst i banken. Man er ikke forpligtet, selvom man har givet tilsagn om at hjælpe. *Hjælperbanken* viser byens foreninger, hvor der kan være hjælp at hente, hvis man mangler hænder til opgaver ved arrangementer, daglige gøremål, maleopgave, computerhjælp etc. Banken har et afsnit på Nimtofte-bys hjemmeside, hvor opgaverne er oplyst under hovedemner som fx *praktiske* (fx sneskovling, maleopgaver), *viden* (fx renskrivning, mindre bogholderiopgaver), *social støtte* (indkøbshjælp, flygtningeven, gåture). Foruden *Hjælperbanken* har lokale frivillige kræfter opført en legeplads, mountainbikebane, hundeskov, istandsat omkring en sø og lignende.

lh

Evalueringen [Socialt bæredygtig landsby](#) kan hentes på SBI's hjemmeside.

Evaluatør *Jacob Norvig Larsen*

Statens Byggeforskningsinstitut v. Aalborg
Universitet København

www.sbi.dk

sbi@sbi.aau.dk

tlf. 99 40 25 25

Ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven

Man må mene, hvad man vil, men man kan ikke få skatteyderpenge til hvad som helst.

Bertel Haarder i sit indlæg under 1. behandlingen af lovforslaget.

Folketinget har 13. oktober 2016 haft første behandling af *Forslag til Lov om ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven*. Lovforslaget, L 13, skal medvirke til, at der ikke gives støtte eller anvises lokaler efter folkeoplysningsloven til foreninger, der søger at modarbejde eller underminere demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder.

Loven skal træde i kraft 1. januar 2017.

Opstramningen er en del af den aftale, som regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti indgik 31. maj 2016 om initiativer mod religiøse forkyndere og parallelsamfund i Danmark.

HØRINGEN

Lovforslaget var i høring fra 30. juni 2016 til 15. august 2016. Det var udsendt til over 200 foreninger, organisationer og sammenslutninger. Der er indkommet 34 høringssvar. Generelt gives der udtryk for, at der ikke skal gives tilskud til foreninger, der modarbejder demokrati, grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. En række høringssvar påpeger, at religiøse forenin-

ger bliver hængt ud. Mange høringssvar er også betænkelige ved udvidelsen af lovens formålsparagraf med formuleringen om, at foreninger, hvis formål eller adfærd modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, ikke kan få tilskud eller anvises lokaler. Dette bliver i mange høringssvar beskrevet som værende uklart, og der efterlyses præciseringer af, hvad der menes med at modarbejde eller underminere demokrati og grundlæggende rettigheder.

1. BEHANDLING I FOLKETINGET

Lovforslaget blev fremsat af kulturminister Bertel Haarder den 5. oktober 2016. Lovforslaget kom til 1. behandling

Lovforslagets gang i Folketinget

[Se Folketingets web-side for alt om loven.](#)

Fremsat 5. oktober 2016

1. behandling & henvist til udvalg 13. oktober 2016

Frist for spørgsmål 4. november 2016

Frist for svar 11. november 2016

Frist for ændringsforslag 17. november 2016

Frist for politiske bemærkninger 21. november 2016

Politisk drøftelse 23. november 2016

Betækningsafgivelse planlagt til 23. november 2016

2. behandling planlagt til 1. december 2016

3. behandling planlagt til 6. december 2016.

den 13. oktober, hvor det efter en 1½ times debat blev henvist til behandling i Kulturudvalget. Radikale Venstre og Enhedslisten kom med kritiske ordførertaler og opfølgende spørgsmål til de øvrige ordførere. Kritikken gik bl.a. på uklarheden om, hvem der bliver omfattet af loven.

PÅTÆNKTE ÆNDRINGER

Formålsparagraffen – Lovforslaget vil gælde alle foreninger, der søger støtte eller modtager støtte efter folkeoplysningsloven – såvel folkeoplysende voksenundervisning som frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde. Det foreslås, at lovens formålsparagraf tydeliggøres, så det er klart, at folkeoplysningsloven netop understøtter demokrati, grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Det betyder en opstramning af betingelserne for at opnå tilskud eller få anvist lokale efter folkeoplysningsloven.

Tilsynsforpligtelsen – lovfæstning af kommunernes tilsynsforpligtelse over for foreninger, der modtager støtte eller får anvist lokale efter loven. I denne sammenhæng kommer begrebet *risikobaseret tilsyn*, som kommunerne anbefales at bruge. Tilsynet målrettes dermed de foreninger, hvor der er størst risiko for, at loven bliver overtrådt.

Det bliver tydeliggjort, at kommunerne over for foreninger, der ikke overholder loven, kan standse tilskud, fratage retten til at benytte anviste lokaler etc.

Fortegnelser over modtagere og afviste – Kommunerne skal offentliggøre fortegnelser over foreninger, der får tilskud, får anvist lokaler efter loven samt foreningernes regnskaber (fx

1 gang årligt og være tilgængelig på kommunens hjemmeside i 1 regnskabsperiode). Derudover skal kommunerne offentliggøre fortegnelser over foreninger, *der får afslag*, det kan være på støtte, lokaler, eller *får stoppet støtten*. Det skal skabe gennemsigtighed mht. hvilke foreninger der modtager/får afslag på støtte, hvordan støtten anvendes.

SKAT – Kommunerne får pligt til at underrette SKAT, når foreninger modarbejder demokratiet eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder.

Gudsdyrkelse og kirkelige handlinger – Lovfæstning af forbuddet mod at yde støtte til gudsdyrkelse eller kirkelige handlinger. (Det er gældende i den nuværende folkeoplysningsbekendtgørelse nr. 1251 af 12. december 2011).

SKATs forpligtelse – SKAT får mulighed for at underrette andre offentlige myndigheder, hvis en forening har fået afslag på ansøgning om godkendelse som almennyttig/almenvælgørende forening eller godkendelsen er blevet tilbagekaldt. (Ligningsloven).

Der vil blive udarbejdet en rapport med evaluering af de nye bestemmelser senest 2 år efter lovens ikrafttræden.

HVAD MENES MED AT MODARBEJDE ELLER UNDERMINERE?

I hørings svar og under 1. behandlingen af lovforslaget er det blevet påpeget, at det er uklart, hvordan man skal tolke udtrykket *at modarbejde eller underminere* demokrati (folkestyre med repræsentativt demokrati) eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder (iht. grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskon-

vention, dvs. ytrings-, forenings-, forsamlings- og religionsfrihed, forbuddet mod tortur, retten til liv o.a.).

I bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser fremgår det, at udtrykket „skal forstås i bred forstand, således at det omfatter enhver handling, herunder ytringer, der har til formål eller bidrager til at skade, lægge hindringer i vejen eller svække og efterhånden nedbryde grundlaget for det danske folkestyre, herunder demokratiforståelse, og de grundlæggende friheds- og menneske-retigheder, som samfundet bygger på, i forhold til den persongruppe, som har berøring med foreningens aktiviteter.“ (citeret fra side 24 i *Bemærkninger til lovforslagets enkelte bemærkninger/Det fremsatte lovforslag af 5. oktober 2016*).

Til belysning af ovennævnte forklaring nævnes som eksempler, at det danske demokrati skal afskaffes, opfordringer til ikke at benytte sin stemmeret, opfordringer til at kvinder generelt ikke skal have adgang til at arbejde eller på anden måde deltage i samfundslivet på lige vilkår med mænd, udtalelser om, der bør indføres censur eller et generelt forbud mod religionskritik.

Vil man undgå, at for eksempel ens debatarrangement skal blive lovstridigt efter det foreliggende lovforslag, skal arrangementet rette sig mod en bred målgruppe, der skal udveksles synspunkter under arrangementet. Der kan fremføres yderligtgående synspunkter, de må dog ikke være strafbare som fx billigelse af terrorisme eller opfordringer til vold over for anderledes tænkende. Desuden vil formålet med debatarrangementet have betydning. Handler et debatarrangement om, hvordan man afskaffer ytringsfriheden, vil det være lovstridigt.

Fremsat den 5. oktober 2016 af kulturministeren (Bertel Haarder)

Forslag til Lov om ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven

(Indsats mod foreninger, som modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder)

§ 1

I folkeoplysningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 854 af 11. juli 2011, som ændret ved § 2 i lov nr. 444 af 23. maj 2012, § 8 i lov nr. 310 af 29. marts 2014 og § 3 i lov nr. 552 af 2. juni 2014, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes efter »bygger på«:
»demokrati, grundlæggende friheds- og menneskerettigheder,«.

2. Efter § 4 indsættes:
»§ 4 a. Foreninger, hvis formål eller adfærd modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, kan ikke ydes tilskud eller anvises lokaler efter denne lov.«

3. I § 29 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:
»Stk. 3. Kommunalbestyrelsen offentliggør de regnskaber, som foreningen aflægger efter stk. 1.«

Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

4. I § 33, stk. 3, indsættes efter »børn og unge«: », jf. dog stk. 4«.

5. § 33, stk. 4, ophæves, og i stedet indsættes:
»Stk. 4. Der kan ikke ydes tilskud til aktiviteter, som har karakter af gudsyndelse eller kirkelige handlinger.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med, at foreninger, der modtager tilskud eller anvises lokaler efter denne lov, overholder loven eller regler fastsat i medfør heraf. Kommunalbestyrelsen kan forlange hel

lh

eller delvis tilbagebetaling af udbetalt tilskud, standse udbetaling af tilskud eller tilbageholde udbetaling af tilskud helt eller delvist og fratage foreninger retten til at benytte allerede anviste lokaler, hvis foreningerne ikke overholder loven eller regler fastsat i medfør heraf, jf. dog stk. 7.«

Stk. 5-7 bliver herefter stk. 6-8.

6. § 33, stk. 5, 2. pkt., der bliver stk. 6, 2. pkt., ophæves.

7. I § 33 indsættes som *stk. 9*:

»Stk. 9. Kommunalbestyrelsen fastsætter nærmere regler om tilskud til virksomhed inden for lovens område og om anvisning af lokaler og udendørsanlæg.«

8. Efter § 35 indsættes:

»§ 35 a. Kommunalbestyrelsen offentliggør en fortegnelse over foreninger, der modtager tilskud eller anvises lokaler efter denne lov eller regler fastsat i medfør heraf.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen offentliggør endvidere en fortegnelse over foreninger, der er meddelt afslag på tilskud eller anvisning af lokaler, jf. § 5, stk. 8, og § 32, stk. 1, 1. pkt. gælder tilsvarende for foreninger, hvor kommunalbestyrelsen har truffet foranstaltninger som nævnt i § 33, stk. 5, 2. pkt.

Stk. 3. Har kommunalbestyrelsen truffet afgørelse under henvisning til § 4 a eller § 44 a, stk. 1, underretter kommunalbestyrelsen snarest muligt told- og skatteforvaltningen herom.«

9. Efter kapitel 11 indsættes i *afsnit I*:

»Kapitel 11 a

Kommunalt tilskud og udlån eller udleje af lokaler til foreninger på andet grundlag

§ 44 a. Kommunalbestyrelsen kan heller ikke på andet grundlag end efter denne lov yde tilskud eller udlåne eller udleje lokaler til foreninger, hvis formål eller adfærd modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, jf. § 4 a.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med, at foreninger, der modtager kommunalt tilskud eller låner eller lejer kommunale lokaler på andet grundlag end efter denne lov, opfylder betingelserne i stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan forlange hel eller delvis tilbagebetaling af udbetalt tilskud, standse udbetaling af tilskud eller tilbageholde udbetaling af tilskud helt eller delvist og fratage retten til at benytte udlånte eller udlejede lokaler, hvis foreningerne ikke opfylder betingelserne i stk. 1.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan kræve de oplysninger meddelt, som er nødvendige for udøvelsen af tilsynet, jf. stk. 2, 1. pkt.«

§ 2

I ligningsloven, jf. lovekendtgørelse nr. 1162 af 1. september 2016, foretages følgende ændringer:

1. I § 8 A, stk. 3, indsættes som *4. pkt.*:

»Told- og skatteforvaltningen kan videregive oplysninger om afslag på en ansøgning om godkendelse efter stk. 2, eller tilbagekaldelse af en godkendelse efter stk. 2, til andre offentlige myndigheder, hvis oplysningerne er af betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, som myndigheden skal træffe.«

2. I § 12, stk. 4, indsættes som *4. pkt.*:

»Told- og skatteforvaltningen kan videregive oplysninger om afslag på en ansøgning om godkendelse efter stk. 3, eller tilbagekaldelse af en godkendelse efter stk. 3, til andre offentlige myndigheder, hvis oplysningerne er af betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, som myndigheden skal træffe.«

§ 3

Loven træder i kraft den 1. januar 2017.

Fritid & Samfunds hørings svar om forslag til ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven

„... Indledningsvist vil vi gerne påpege, at vi principielt støtter hensigten med lovændringen om, at foreninger, hvis formål og adfærd underminerer demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, ikke skal kunne få tilskud eller få anvist lokaler i henhold til folkeoplysningsloven og kommunalfuldmagtsreglerne. Det er dog vigtigt for os at påpege, at målet med at forhindre nogle relative få rabiate religiøse foreninger i at få tilskud ikke må føre til, at man gennem et øget bureaukrati straffer alle de demokratiske aktører, der får støtte fra loven.

Et eksempel på en sådan fejlslagen lovændring var lovændringer i forbindelse med Tvind-sagen. På baggrund af denne sag fik alle foreninger, der fik støtte fra folkeoplysningsloven m.m., gennem en lovændring pålagt en lang række bureaukratiske krav, fordi man gerne ville ramme én aktør: Tvind-koncernen.

Det lykkedes ikke for alvor at ramme Tvind, og i stedet gjorde man det mere svært for det frivillige Danmark. Derfor bør man nøje overveje, hvilke indsatsområder man vil benytte sig af, og hvilke konsekvenser det kan få for det øvrige

foreningsliv, når man forsøger at forhindre antidemokratiske foreninger i at opnå tilskud m.v.

Kommentarer til punkter i ændringsforslaget:

ÆNDRING AF FORMÅLSBESTEMMELSEN (§ 1 OG § 4)

Fritid & Samfund har ingen problemer med at støtte de foreslåede tilføjelser til lovens § 1 og § 4, og vi er af den opfattelse, at ændringen af disse to paragraffer og den tilsvarende ændring af kommunalfuldmagten er tilstrækkelig til at opnå formålet med lovændringen. De efterfølgende ændringsforslag er for os at se unødvendige set i forhold til lovændringens hovedformål.

OFFENTLIGGØRELSE AF REGNSKABER (§ 29)

Det kan være vanskeligt at se logikken i, at alle aktører skal offentliggøre deres regnskaber, når ændringerne af § 1 og § 4 med de efterfølgende kommentarer i lovforslaget giver god mulighed for at sortere de antidemokratiske aktører fra. I stedet kunne et argument for at offentliggøre alle foreningsregnskaber være at skabe større offentlighed

i forvaltningen af lovens tilskud. Spørgsmålet er imidlertid, om det er nødvendigt, når der i forvejen er mulighed for aktindsigt.

OFFENTLIGGØRELSE AF EN FORTEGNELSE OVER FORENINGER, DER MODTAGER TILSKUD (§ 35 A)

Det kan være udmærket at have en oversigt over, hvilke foreninger der har fået tilskud for på denne måde at synliggøre de folkeoplysende aktiviteter for kommunens borgere, men det er svært at se, hvordan en sådan offentliggørelse har nogen betydning for målsætningen om at forhindre de antidemokratiske foreninger i at få kommunale tilskud eller få stillet lokaler til rådighed.

OFFENTLIGGØRELSE AF EN FORTEGNELSE OVER FORENINGER, DER HAR FÅET AFSLAG (§ 35, STK. 2)

Forslaget om at offentliggøre en fortegnelse over de foreninger, der har fået afslag, kan vi ikke støtte, selv om det kan være med til at synliggøre antidemokratiske foreninger. Det er at gå for vidt, fordi det bryder med den fornuftige praksis, der er i de kommunale forvaltninger om ikke at offentliggøre, hvem

der har fået afslag. Forslaget er desuden unødvendigt, fordi man allerede i § 1 og § 4 har de nødvendige redskaber til at udelukke de foreninger, der undergraver demokrati og menneskerettigheder, og det vil være ressourcekrævende at gennemføre for de kommunale forvaltninger. ■

Den åbne skole

Kan dørene skubbes mere op?

Med folkeskolereformen, der trådte i kraft august 2014, kom et nyt begreb i spil: *den åbne skole*. Folkeskolerne er blevet forpligtet til at samarbejde med det lokale forenings-, fritids- og kulturliv. Samarbejdet skal bidrage til, at eleverne lærer mere, at de får et større kendskab til samfund og foreningsliv.

Samspelet i den åbne skole er både mellem skole og fritidsliv i selve skoletiden og mellem skole og fritidstilbud uden for skoletiden, dvs. SFO, klubtilbud, ungdomsskole, idrætsforeninger, musikskole, kultur- og foreningslivet.

På den ene side inviteres foreningslivet inden for på skolen, på den anden side presser den længere skoledag, der er en konsekvens af skolereformen, for børn og unge deres deltagelse i fritidslivet.

I begyndelse af 2016 nedsatte regeringen derfor *Udvalget om øget samspil mellem skole og fritidsliv*, der skulle afdække status på samspelet mellem skole og fritidstilbud, kortlægge udfordringerne for øget samspil samt komme med konkrete anbefalinger til, hvordan samspelet kan understøttes bedre. Udvalget har haft bred sammensætning – bl.a. med deltagelse af Ungdomsrådet, Skole og Forældre, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Kulturministeriet, KL, FOA, Efterskoleforenin-

gen, Dansk Musikskolesammenslutning, Nationalt Netværk af Skoletjenester, DGI, Skolelederforeningen, DUF, DIF.

Udvalget kom frem til 4 anbefalinger, som blev offentliggjort i september i år i hovedrapporten *Øget samspil mellem skole og fritidsliv. – Anbefalinger fra Udvalget om øget samspil mellem skole og fritidsliv*. I tilknytning til hovedrapporten blev der udgivet en eksempelsamling.

1. Skab en fælles vision

Her vægtes det gode barneliv som det primære mål. Der skal være fokus på, at de forskellige aktører klart melder ud, hvad de kan bidrage med til den fælles vision. Kommunikation af visionen skal ske via forskellige kanaler, så man når ud til hele målgruppen.

Kultur- og foreningslivet opfordres til at udarbejde og kommunikere egne mål og visioner for den rolle, man vil spille i forhold til øget samspil om det gode børneliv, hvordan man selv kan være en ressource for skolerne, og hvad man gerne selv vil have ud af samarbejdet.

2. Fokuser på organisering og forankring

Det er en anbefaling til at styrke specielt den kommunale organisering, så initiativerne når ud til alle børn og unge. Der skal dog fortsat være plads til de små samspilsopgaver, hvor fx en

lærer og den lokale badmintontræner laver en aktivitet for en klasse. Samspil kræver, at alle involverede bidrager – også på det ledelsesmæssige plan. Kommunen kan for eksempel have en central koordinator, der kan hjælpe interesserede, eller udarbejde en guide, der viser, hvordan kommunen arbejder med samarbejdet mellem skolen og fritidslivet. Kultur- og foreningslivet skal være opmærksom på folkeskolens årshjul, når der skal samarbejdes med den.

3. Øget videndeling og fokus på formidling

Det understreges, at det er en fordel, at der sker en lokal og national evaluering af de mange initiativer, så de bedste ting støttes. Der er ligeledes behov for øget videndeling mellem aktørerne såvel som på tværs af kommunegrænserne.

Kommunerne skal følge op på arbejdet hos aktørerne. Videndeling kan inspirere andre, men også modvirke at den samme ide opfindes igen. Foruden selv at bidrage til videndeling opfordres kultur- og foreningslivet til at være opsøgende omkring eksisterende og potentielle muligheder for samarbejde. Det kan ske gennem folkeoplysningsudvalg, samråd inden for idræt, kultur, aftenskoler etc.

4. Skab samarbejde, der skaber samspil

Det er afgørende, at hver enkelt part er afklaret med, hvorfor de indgår i samarbejdet, og hvad de kan bidrage med. I samarbejde mellem skole og fritidstilbud skal man hele tiden have for øje, at det drejer sig om elevernes læring, trivsel og dannelse. Det understreges, at „samarbejde skal give mening for alle parter“.

Kultur- og foreningslivet skal fortsætte med at opsøge samarbejde, fokusere på muligheder, hvor man kan udvikle eleverne fagligt, socialt og personligt. Man skal sikre sig en klar aftale for det enkelte samarbejde mht. rollefordeling og forventninger, så alle kender deres funktion og har forståelse for den anden part. Være med til at videreformidle viden om hvordan man kobler fritidstilbud til skolens arena.

HVAD HAR ANDRE LAVET?

Der er udarbejdet et katalog med 30 initiativer, der kan inspirere andre til at gå i gang. Initiativerne er kort omtalt med projektbeskrivelse, organisering og formål, indhold, håndtering af evt. udfordringer, resultat, kontaktinfo og links. Initiativerne spænder vidt i aldersgruppe, omfang og emne: *Fiskeskolen, Foreninger på skemaet. Det aarhusianske ungdomsforeningsliv i åben skole, En dag i junglens tegn/spejdere, Skoleidrættens Forårsfestival, Folkeoplysning om kulturmøde (dansk) identitet og det dansk-tyske grænseland, Thanksgiving for 5. og 6. klasse: drama på engelsk* o.a. lh

Øget samspil mellem skole og fritidsliv. – Anbefalinger fra Udvalget om øget samspil mellem skole og fritidsliv.

Øget samspil mellem skole og fritidsliv. Eksempelkatalog fra Udvalget om øget samspil mellem skole og fritidsliv.

De 2 publikationer er udgivet af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. September 2016. De kan hentes på [ministeriets hjemmeside](#).

Aftenskolernes Pris 2016

Ny pris, ny statuette og ny vært

For 3. gang blev der holdt fest for aftenskolerne, hvor skolernes indsats blev værdsat – og synliggjort. Stedet var som tidligere Tivoli Friheden i Aarhus, men der var ændringer i forhold til de 2 foregående år. Således stod Sebastian Dorset, standupkomiker og foredragsholder, for at binde prisuddelinger og underholdningsindslag sammen.

PRIS TIL TIDEN

Der var skabt en ny pris, *Sundhedsprisen*, som er berettiget, når man ser aftenskolernes voksende udbud af kurser i og om sundhed. Ligesom mange aftenskoler i dag er involveret i sundhedsprojekter på kommunalt plan.

STATUETTENS SYMBOLIK

Prisstatuetten var i år en bog i hvidglaseret keramik skabt af Christine Urfe Bendt, studerende ved Aarhus Kunsthøgskole. Hun havde naturligt nok valgt bogen til at illustrere aftenskolernes rolle som læringssted i samfundet.

HVEM TOG HJEM MED PRISER?

Alle nominerede, herunder også vinderen i hver kategori, blev behørigt omtalt, inden vinderen blev afsløret. Til dette års prisfest var udarbejdet en flot publikation, hvor hver enkelt priskategori nomineringer var beskrevet. Det giver mulighed for, at interesserede efterfølgende kan bruge publikationen til inspiration.

Oversigt over vindere og nominerede 2016 med årets vindere markeret med kursiv og stjerne:

Handicapprisen

Dalgas Skolen, Aarhus (DOF) ★
Gallo Skolen (DOF)
SIND-skolerne Aalborg (DOF).

Debatprisen

Mari-Ann Blok, FOF Gentofte
*Aftenskolernes Samråd i Helsingør
Kommune ★*
FOF Herning Kulturhøjskole.

Partnerskabsprisen

Ullerslev Husflidsforening (Fora)
AOF Odense ★
Fokus Folkeoplysning, FO-Aarhus og
Brabrand Boligforening (Fora).

Sundhedsprisen

AOF Midt
Aftenskolen Pas På Hovedet, Kbh. ★
Fokus-Fitness (Fora).

Den Innovative Pris

SeismogrAAfen
v/FOKUS Folkeoplysning Aalborg, (Fora) ★
AOF Aarhus
AOF-Østfyn.

Integrationsprisen

KulturMix (DOF)
AOF Silkeborg
FOF-Vendsyssel. ★

Underviserprisen

Doris Vestergaard, AOF Herning ★
Elena Vas Andersen, MOF Aalborg
Helene Rojas Nagel, FOF Djursland.

Aftenskolens Ildsjæl

Hans Moss, FOF Midtvest ★
Beate Strandberg, AOF Silkeborg
Ulla Bundgaard, DOF Brande/Nr. Snede
Aftenskole.

Årets Aftenskole

FOF Odense-Fredericia-Middelfart ★
LOF Mariager Fjord/Rebild
DOF Rødovre Kulturelle Aftenskole.

Årets Aftenskole Kommune

Gladsaxe Kommune ★
Varde Kommune
Frederikshavn Kommune.

lh

YDERLIGERE INFORMATIONER

På hjemmeside og facebook-opslag for Aftenskolernes Pris kan man læse nærmere om prisfestens baggrund, genhøre takketalerne og se fotos fra højdepunkterne på årets prisfest:

[Aftenskolernes Pris](#)

<https://da-dk.facebook.com/aftenskolernespris/>

New-D afsluttet

NEW-D, som Fritid & Samfund er partner i, er blevet afsluttet med en velbesøgt konference med 100 deltagere den 27. september 2016 i Graz, Østrig. Konferencen havde en række indbudte oplægsholdere fra det østrigske uddannelses- og erhvervsliv. Det 2-årige-projekt har haft deltagelse af Tyskland, Østrig, Danmark, Italien, Tyrkiet, Irland og Slovenien.

Baggrunden for NEW-D-projektet var de vanskelige vilkår for europæiske unge med at få uddannelse og job som følge af finanskrisen i årene fra 2008 og frem. Specielt unge, der havde lidt nederlag i grundskolen, og unge med sociale eller psykiske problemer, havde svært ved at komme i gang med en uddannelse, finde og fastholde praktikplads eller job.

Nye tal fra [OECD](#) viser, at der fortsat er problemer for unge i Europa, herunder også Danmark. 40 mio. unge mellem 15-29 år i OECD-landene er ikke i uddannelse, job eller praktik (2015-tal). Så der er fortsat behov for at tænke nye måder til at hjælpe unge gennem uddannelse og ind på arbejdsmarkedet.

Hovedmålet med NEW-D har netop været at udvikle en ny didaktik, der kan bidrage til at mindske frafald blandt

sårbare og udsatte unge på erhvervsuddannelserne. Det sidste publikation i projektet er en vejledning rettet til undervisere, instruktører og mentorer, der har med målgruppen af unge at gøre. Vejledningen kommer med foreslag til, hvordan undervisning og vejledning kan tilrettelægges, så den bedre passer til de unges behov og ønsker. Den ser nærmere på bl.a. læringsmiljø, lærings-teorier, klassebaseret arbejde, feltstudier, underviserens, instruktørens og mentorens rolle som bindeled mellem uddannelsessted – arbejde – hjem, konfliktløsning og mediation.

Vejledningen består af 7 moduler og 30-timers efteruddannelsesprogram, der skal understøtte underviseres og vejledere i at nytænke deres praksis.

YDERLIGERE INFORMATION

Man kan læse nærmere om NEW-D-projektet på dets hjemmeside: <http://www.new-d.eu/index.php/en/>

lh

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Siddende til sport

Computerspil er kommet ind i varmen både på uddannelsessteder og i idrætsforeninger. Hvor der tidligere blev set skævt til gaming og unges hængen over computeren, har den holdning ændret sig. Nu hedder det bare ikke computerspil, men e-sport (forkortelsen for Electronic Sport. Så er det ikke længere nørdet tidsfordriv, men konkurrencer på højt niveau med turneringer, præmier, rangering – og berømmelse. Selvom der er tale om computerspil, så er det de store online events, hvor mange hundrede spillere mødes og konkurrerer, der tiltrækker spillere og et talstærkt publikum.

FAT I DE UNGE

I udlandet har Sydkorea, USA, Kina og Sydafrika i en årrække anerkendt e-sport som en idrætsgren. Tyske, engelske og spanske fodboldklubber i Europa er nu i gang med at opbygge deres egne e-sport-hold, der kan deltage i professionelle turneringer. Det er ikke for at spille fodboldspillet FIFA, men snarere League of Legends og Counter Strike som er de spil, der dominerer i den professionelle liga inden for e-sport.

[E-sport Danmark](#), paraplyorganisation for lokale e-sportsforeninger i Danmark, blev i foråret associeret medlem af Dansk Atletik Forbund. Det betyder, at gaming/e-sport kan være med som særskilt disciplin ved Skole OL i 2017 (Stort sportsarrangement for 4.-7. klasser, der gennem lokale stævner kvalificerer sig til finalen. Finalen holdes i 2017 i Aarhus). Aftalen vægter udveksling af viden og ideudvikling, men for E-sport Danmark er det også vigtigt, at computerspil kommer ind

i mere formaliserede rammer af hensyn til de unge.

Senest har E-Sport Danmark indledt samarbejde med Dansk Firmaidrætsforbund. De to parter vil sammen udvikle arrangementer og konkurrencer til arbejdspladser og erhvervsskoler, hvor deltagerne får brugt både hoved og krop. Tanken er bl.a. at få etableret en spilliga, hvor arbejdspladser spiller mod hinanden.

Danske idrætsklubber har også føjet e-sport til deres udbud. For eksempel har Marienlyst Boldklub i Odense har oprettet Marienlyst eSport <http://www.m-esport.dk/Klubben/> og Sørby eSport er en afdeling af Sørby-magle Idrætsforening, Slagelse <http://sorby-esport.dk/om-soerby-esport/>

Det varierer, hvad e-sportsklubberne tilbyder deres medlemmer, men socialt samvær, plads til både amatører og eliteudøvere, træning, turneringer, coaches, teambuilding, bootcamps vil ofte være en del af tilbuddet.

SPIL OG UDDANNELSE

Uddannelsesstederne har åbnet for gaming i tilknytning til hoveduddannelsen. For eksempel har Campus Vejle Sportscollege en E-sportslinje, hos Spilgymnasiet i Grenaa kan htx kombineres med 3 retninger inden for game – teknisk udvikling af spil, kreative udvikling af spil eller eventskabelse især ift. e-sport. HF & VUC Odense planlægger en HF-linje med e-sport. Idrætshøjskolen Bosei i Præstø har en hovedlinje i e-sport.

lh

Dagens tilbud: Selvhjælp

Dagligvarekæden REMA 1000, der normalt sælger dagligvarer som rugbrød, figenpålæg, grøntsager og uldvask, vil nu være med til at udbrede deleøkonomi. Til det brug har REMA 1000 udviklet appen *Vigo*, som blev tilgængelig for download fra 25. oktober 2016. *Vigo* er en platform, der forbinder kunder, der har behov for hjælp til indkøb, med kunder, der gerne vil hjælpe andre med at købe ind og bære poserne hjem for dem.

Indkøberen (dvs. udbringeren) kan tjene mellem 34-54 kr. pr. handel. Det afhænger af, hvor mange poser med varer der er bestilt. I praksis bestiller man sine REMA 1000-varer via appen, beløb for varer inkl. penge til

indkøberen bliver reserveret på ens Mobile-Pay-konto. Derefter gøres indkøbslisten tilgængelig for alle interesserede indkøbere i nærområdet eller kun ens venner og familie. Indkøberen lægger ud for varerne i REMA 1000-butikken og slæber poserne hjem til personen, der har bestilt. Når varerne er afleveret, får indkøberen refunderet sit udlæg samt får sin godtgørelse. Udbringningen må højst tage 1 time fra butik til kunde.

Læs nærmere om [Vigo](#)

REMA 1000 har 279 butikker fordelt over hele landet, jf. kædens hjemmeside

www.rema1000.dk

lh

Kultur på recept

Tilbage i 2002 og nogle år frem kunne man få ordineret *Motion på recept*, hvis man var i risiko for at udvikle en livsstilssygdom. *Motion på recept* var inspireret af et lignende tiltag i Sverige, hvor det hed *Fysisk aktivitet på Recept*. *Motion på recept* blev hovedsageligt afprøvet i amtsligt regi. Strukturreformen i 2007 ændrede bl.a. på ansvarsfordelingen mellem kommuner og amter. Så kommunerne fik ansvaret for den borgerrettede forebyggelse, amterne/regionerne fik den patientrettede forebyggelse. Det førte til en langsom udfasning af *Motion på recept*.

Nu i 2016 er det kulturens sundhedsfremmende effekt, der skal afprøves på recept. I øvrigt også inspireret af Sveriges arbejde med kultur og sundhed. 4 kommuner i alt – Vordingborg, Silkeborg, Aalborg og Nyborg Kommuner – skal via satspuljemidler på i alt 7 mio. kr. fra Sundhedsstyrelsen gennemføre kulturprojekter rettet mod langtids-sygemeldte borgere. Det er borgere som har stress, angst eller depression, der vil kunne komme i betragtning til *Kultur på recept*. Der er tale om en 3-årig projektperiode. Internt i den enkelte kommune bliver det samarbejdet på tværs af sundheds-, kultur- og beskæftigelsesforvaltninger. Derudover inddrager kommunerne lokale kulturkræfter som teatre, museer, biblioteker, musikskole, naturskole etc.

Aalborg Kommune har kaldt sit *Kultur på recept* for *Kulturvitaminer*. Her strækker et kursus sig over 9 uger med 3 ugentlige mødegange af 2-3 timers varighed. I kurset indgår lytning til musik, læsning, sang, kunststudfoldelse, teater. Nogle af kursusgangene er introduktion til den pågældende kulturaktivitet. Læs nærmere om [Kulturvitaminer](#) hos Aalborg Kommune.

lh

Når kineserne kommer!

Fritid & Samfund holder 24. november 2016 i Vissenbjerg konferencen *Nye udfordringer til foreningsliv og folkeoplysning – og de første forsøg på at tackle dem. Der er stadig få ledige pladser!* Ring og hør nærmere – tlf. 61 51 85 50

Konferencen ser nærmere på, hvor innovationen i dagens idræt kommer fra, udfordringer ved at arbejde med selvorganiserede udøvere, fremtidens faciliteter, hvor fornyelsen i den organiserede idræt, det idebestemte børne- og ungearbejde samt aftenskolen sker.

Center for Ungdomsstudier (CUR) fremlægger på konferencen centrets nye undersøgelse. Det sker under titlen *Fra te på teenageværelset til smoothies hos Joe & The Juice – perspektiver på unges fritidsliv i lyset af skolereformen*. Undersøgelsen viser bl.a. de udfordringer som foreningslivet står over for med en ungdom, der går til noget for at blive bedre ikke for at være sammen med vennerne etc.

lh

Fritid & Samfund

Fritid & Samfund er landsforeningen på kultur- og folkeoplysningsområdet, der arbejder på at styrke den del af kulturpolitikken, der drejer sig om befolkningens aktive deltagelse i de folkeoplysende og kulturelle aktiviteter.

Fritid & Samfund arbejder bl.a. med kultur- og fritidsplanlægning, processtyring ved udarbejdelse af politikker, forsøgs- og udviklingsopgaver nationalt og internationalt, synliggørelse af områdets nytteværdi, projektevaluering, kursus- og foredragsvirksomhed.

Yderligere informationer om medlemskab og **Fritid & Samfunds** arbejde kontakt:

Fritid & Samfund Skt. Nicolaus Gade 2, 8000 Århus C
tlf.: 61 51 85 50 fritid@fritid-samfund.dk
www.fritid-samfund.dk

kultur & fritid/Tidsskriftet Folkeoplysning udgives af
Landsforeningen Fritid & Samfund, Skt. Nicolaus Gade 2, 8000 Århus C,
tlf.: 61 51 85 50

www.fritid-samfund.dk

Sekretariatsleder: Steffen Hartje

Redaktion Steffen Hartje (ansv.)

Fritid & Samfunds holdning udtrykkes i lederen. Øvrige artikler og indlæg udtrykker ikke nødvendigvis Fritid & Samfunds synspunkter.

Lay-out Lene Holm

Fotos Fritid & Samfund, hvis ikke andet er angivet.

Tidsskriftet udgives med støtte fra Undervisningsministeriets tips/lottomidler.

Abonnement kultur & fritid udkommer 3 gange om året til medlemmer af Fritid & Samfund og andre med interesse for kultur, samfund og folkeoplysning. Årsabonnement 220 kr. i 2016.

ISSN 1903-7317